

ZIJN ER „RES NULLIUS” IN DEN BOSCHBOUW?

door

Dr. Th. C. Oudemans.

Door de schaarschte aan of het ontbreken van sommige verbruiksartikelen, die vroeger geïmporteerd werden, is er behoefte ontstaan aan vervangingsmiddelen voor deze artikelen, hetgeen een nieuw beroep het leven heeft doen zien, nl. dat der „blaadjesplukkers”. Hieronder verstaan ik personen, die frambozen-, bramen- en prunusbladeren of zelfs heele struiken snijden of afmaaien van grondstoffen te verkruisbladeren theesurrogaat, heidetopjes afsnijden voor het vervaardigen van bonvrij voeder, Amerikaansch eikeblad opharken voor de fabricage van tabaksurrogaat, en wat dies meer zij. Tientallen van die genschieten, heb ik in het afgelopen jaar op de onder mijn beoep staante terreinen aangetroffen, bezig met het uitloopen van hun nieuw beroep, doch geen enkele van hen had mij vergunning gevraagd om bovengenoemde producten te verzamelen. Bij ondervraging deelden zij mij, onafhankelijk van elkaar, mede, en te weten, dat zij een vergunning noodig hadden van den eigenaar van den grond, waarop bovengenoemde boschvoortbrengselen voorkomen. Slechts ten deele sproot die onwetendheid voort uit de opvatting, dat het voldoende is, een van overheidswege verstrekte vergunning voor het inzamelen van blaadjes te hebben, Veelal zat de verkeerde meening heel wat dieper geworteld. Ik heb den indruk, dat het rechtsbegrip in den loop der eeuwen bij die menschen wellicht niet altijd gelijken tred heeft gehouden met de toeneming van de cultuur en de beschaving. Immers, ik kreeg vaak ten antwoord, dat zonder „schade” te berokkenen aan den eigenaar van het bosch medegenomen konden worden. De boschproducten werden door hen dus blijkbaar beschouwd als „res nullius”, zaken van niemand, waarmede men zou mogen handelen als met de roerende zaken, waarvan art. 640 van het Burgerlijk Wetboek spreekt. Dit artikel luidt: „Roerende zaken, welke aan niemand toebehooren, worden het eigendom van dengenen die zich dezelve het eerst toeëigent.” (Dit artikel is ontleend aan het Romeinsche Corpus Juris, in tegenstelling met de meeste andere bepalingen van het B.W., die aan de Code Civil ontleend zijn.)

Nu de meening, dat boschproducten als zijnde „res nullius” vrijelijk mogen worden medegenomen, meer dan vroeger aan den dag treedt, doordat deze producten thans waardevoller zijn, acht ik het van belang na te gaan, wat de roerende zaken, welke „res nullius” verstaan moet worden. Volgens Mr I. Henri Hijmans in zijn boek „Romeinsch Zakenrecht” pag. 72, zijn res nullius:

- 1°. zaken, die nog aan niemand hebben toebehoord: in vrijheid levende dieren, producten der zee als steenen en schelpen, noch niet in bezit genomen eilanden in zee;
- 2°. zaken, die reeds een eigenaar hebben gehad, maar dien hebben verloren: b.v. dieren, die hun natuurlijke vrijheid hebben teruggekregen, prijs gegeven zaken.

Wie meer over de definitie van „res nullius” wil weten, kan het een en ander daaromtrent vinden in „Manuel élémentaire de Droit Romain” 15e éd. pag. 316, door P. F. Girard, en in „Römische Rechtsgeschichte” 2e band eerste deel blz. 411, door Otto Karlowa. In de hier genoemde literatuurbronnen heb ik niet kunnen vinden, dat volgens het Romeinsch recht onder „res nullius” ook verstaan werden producten van het bosch, als paddestoelen, wilde planten, op den grond liggende of aan den boom vastzittende takken en bladeren. De conclusie ligt voor de hand: dergelijke zaken zijn geen „res nullius”, maar behooren aan den eigenaar van den boschgrond, waarop ze voorkomen.

Het is hoog tijd, dat hierop eens de aandacht wordt gevestigd. Ik ben mij er ten volle van bewust, dat wij in de moeilijke jaren die wij thans beleven, moeten trachten elkaar te helpen en in ieder geval „soepel” te moeten zijn. Er zijn echter gevallen, waarin de schreef wordt overschreden. Om een voorbeeld te noemen: in het najaar van 1942 werd mij medegedeeld, dat enkele jongemannen honderden kilo's kegels hadden verzameld van Douglassparren, die op het Landgoed „Schovenhorst” staan. Door de Rijksveldwacht liet ik onmiddellijk een onderzoek instellen. De jongemannen bekenden, Douglass-kegels op onze terreinen geplukt te hebben en deze te hebben verkocht aan

een opkoper van zaad enz. te Putten. Er werd proces-verbaal opgemaakt, doch enkele dagen later kreeg ik tot mijn verbazing bericht, dat van justitiële zijde aan de Rijksveldwacht was medegedeeld, dat deze zaak niet vervolgd zou worden! Wel werden de geplukte kegels aan mij teruggegeven. Waarom deze zaak niet vervolgd werd, begrijp ik niet, immers de mannen namen aan een ander toebehorende ongeplukte boomvruchten weg met het oogmerk, zich die voorwerpen wederrechtelijk toe te eigenen, een duidelijk geval van strooperij dus, zooals dat in art. 314 van het Wetboek van Strafrecht wordt omschreven. In „Het Wetboek van Strafrecht”, geschreven door Mr T. J. Noyon, heb ik eens nagekeken, wat omtrent dit artikel wordt gezegd. Op blz. 153 staat vermeld: „Men wenschte ook voortaan als strooperij te straffen het wegnemen van voorwerpen, die in den eigenaardigen toestand verkeeren dat zij wel iemands eigendom zijn, maar dat die eigenaar er nog geene daad van eigendom aan verricht heeft. Als type van strooperij mag wel dienst doen de wegneming van te veld staande vruchten: eigendom, zonder dat de eigenaar er nog eenig recht aan heeft uitgeoefend.”

Mr H. J. Smit deelt in „Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht” tweede deel, op blz. 510 mede: „Nevens *afgevallen* worden genoemd *ongeplukte bladeren*, en het artikel vermeldt eveneens *ongeplukte of afgevallen boomvruchten*. Het denkbeeld is hier evenals bij *te veld staand gras* en *te veld staande veldvruchten*, de ontvreemding te straffen niet als diefstal maar als strooperij, zoolang de bladeren of vruchten niet door de daad van den eigenaar of anderen regthebbende zijn afgezonderd uit den schoot der natuur, niet zijn losgemaakt van den boom of het veld.”

Het lijdt geen twijfel, dat de in den aanvang van dit artikel genoemde „blaadjesplukkerij” niet anders is dan strooperij als bedoeld in art. 314 van het Wetboek van Strafrecht. Ik ben er van overtuigd, dat bijna alle grondeigenaren in Nederland, de moeilijkheden kennende waarmede zoowel personen als zakelijke instellingen in dezen tijd te kampen hebben, mede zullen werken om boschproducten als bovengenoemd ter beschikking van de gemeenschap te stellen. Zij wenschen daar echter in gekend te worden en willen die producten niet beschouwd zien als „res nullius”, daar de consequentie hiervan zou zijn, dat zij niet langer meester bleven op eigen terrein.

„Schovenhorst”, April 1943.